

Profesor Mieczysław Kaczyński (1906-1985)

JANUSZ PERZYŃSKI

Z Katedry i Kliniki Psychiatrii AM w Lublinie

Rycina 1. Profesor zwyczajny dr hab. med. Mieczysław Kaczyński (1906-1985).

Urodził się 13 września 1906 roku w Warszawie. Po ukończeniu Gimnazjum im. Władysława IV, podjął studia na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Warszawskiego, które ukończył w 1931 roku. Zdecydowany na specjalizowanie się w psychiatrii postanowił ugruntować wiedzę z zakresu interny i neurologii. Przez okres trzech lat pracuje jako asystent, najpierw w Klinice Chorób Wewnętrznych prof. Semerau-Siemianowskiego a następnie w Klinice Neurologicznej prof. Orzechowskiego. Od 1934 roku zostaje asystentem Kliniki Psychiatrycznej kierowanej przez prof. Jana Mazurkiewicza. W tym czasie publikuje pierwsze artykuły naukowe poświęcone m.in. występowaniu zaburzeń neurologicznych w chorobach wewnętrznych i psychicznych. Podejmuje prace badawcze dotyczące cytologii płynu mózgoworodzeniowego na podstawie których, w lipcu 1936 roku, uzyskuje stopień doktora. Już w dwa lata po ukazaniu się w Wiedniu monografii Sakla, dr Kaczyński ogłasza drukiem własne doświadczenia dotyczące insulinoterapii chorych psychicznie. Uzyskana specjalizacja oraz kolejne publikacje naukowe analizujące zależności między aktywnością psychiczną i schorzeniami centralnego układu nerwowego sprawiają, że prof. Mazurkiewicz awansuje swego ucznia na starszego asystenta a następnie - na adiunkta Kliniki.

W okresie okupacji dr Kaczyński angażuje się w tajne nauczanie studentów medycyny. Gestapo bezskutecznie usiłuje wpaść na trop pomocy organizowanej więźniom politycznym, nie omijają jednak dra Kaczyńskiego częste przesłuchania w Alei Szucha. Zmuszony jest także - aż do wybuchu Powstania Warszawskiego - do cotygodniowego meldowania się władzom okupacyjnym. Po wyzwoleniu dr Kaczyński aktywnie pomaga, ze względu na zniszczenie budynku w Warszawie, w uruchomieniu Kliniki na bazie szpitala w Tworckach.

Prof. J. Mazurkiewicz, liczący sobie wówczas 74 lata, ma już gotowe maszynopisy dwutomowego dzieła: "Wstęp do psychofizjologii normalnej" i "Wstęp do psychofizjologii patologicznej. DysSOCJacja aktywności korowo-psychicznej". Wypaczony przez ideologię powojennego totalitaryzmu dorobek szkoły Pawłowa zostaje wykorzystany do ograniczenia życia psychicznego człowieka do poziomu odruchowości warunkowej. Oryginalne dzieło prof. Mazurkiewicza nie ma szans na publikację.

Docent Kaczyński (po uzyskanej w 1946 r. habilitacji) ogłasza kilka artykułów wskazujących na rangę teorii psychofizjologicznej. W jednej z prac pisze: *"U człowieka, jeżeli rozwijają się prawidłowo jego funkcje wewnętrzkorowo-intrapsychiczne, odruchowość warunkowa staje się ważnym, ale jednak zupełnie drugorzędnym mechanizmem sprawności ruchowych nawykowych, mechanizmem nie odgrywającym żadnej wybitnej roli w wewnętrznym życiu psychicznym człowieka...stąd wyływa zupełnie drugorzędne znaczenie odruchowości warunkowej w psychiatrii"*.

W 1947 roku umiera prof. Mazurkiewicz. Doc. Kaczyński przez krótki okres pełni funkcję kierownika Kliniki. W 1948 roku, wspólnie z dr Semadeni i prof. Ryżko z Zakładu Radiotechniki Politechniki Warszawskiej, uruchamia w pomieszczeniach Kliniki w Tworkach pierwszy w Polsce elektroencefalograf. Aktywnie pomaga przy odbudowie kolejnych szpitali psychiatrycznych, m.in. w Gostyninie, Drewnicy i Choroszczy. Nie uległ presjom wstąpienia do partii komunistycznej. Z chwilą powołania nowego kierownika Kliniki, wraz z grupą kolegów, uczniów prof. Mazurkiewicza, opuszcza Warszawę. Prof. Wilczkowski udaje się do Łodzi, prof. Dreszer do Poznania, prof. Korzeniowski do Białegostoku. Profesor Kaczyński przyjeżdża do Lublina, gdzie przy nowo utworzonym Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej powstaje Wydział Lekarski. W 1950 roku prof. Kaczyński zostaje kierownikiem Kliniki. Pierwsze lata - to heroiczny wysiłek organizowania lecznictwa psychiatrycznego Ziemi Lubelskiej.

Profesor uruchamia szpitale w Lublinie, Łysolajach i Radecznicy, konsultuje pacjentów, szkoli kadrę. W Klinice tworzy pracownie: cytologiczną, biochemiczną i elektroencefalograficzną. W 1950 roku opatruje przedmową i oddaje do druku maszynopis drugiego tomu dzieła prof. Mazurkiewicza.

Zainteresowania naukowe prof. Kaczyńskiego wiązały się przede wszystkim ze schizofrenią, a szczególnie - z jej okresem inicjalnym. Prowadzone badania biochemiczne dotyczyły m.in. oznaczeń poziomów kwasu sjalinowego, esterazy cholinowej, czy adrenolinoooksydazy w przebiegu leczenia wczesnego procesu chorobowego. Wykonywano badania cytologiczne płynu mózgowo-rdzeniowego, rejestrowano zapisy elektroencefalograficzne. Wnikliwe obserwacje kliniczne pozwoliły na określenie symptomatologii wczesnej schizofrenii, jeszcze na etapie prepsychotycznym.

Niezwykle cenne dla klinicystów są także opisane przez Profesora zmiany charakterologiczne, specyficzne dla wczesnych postaci choroby. Ale nie tylko wczesna schizofrenia przyciągała uwagę Profesora. Na podstawie badań chorych o średnio 30-letnim okresie trwania psychozy opisał cechy tzw. psychiki elementarnej w przebiegu dyssolucji, potwierdzając klinicznie i wzbogacając teoretycznie teorię psychofizjologiczną.

Doświadczenie w zakresie diagnozy i leczenia wczesnej schizofrenii owocowało nie tylko oryginalnymi publikacjami, ale także organizowaniem kursów szkoleniowych. Ta przede wszystkim problematyka naukowa sprawiła, że prof. Kaczyński stał się twórcą "lubelskiej szkoły psychiatrycznej". Nakreślone przez Profesora tematy dalszych badań klinicznych zostały częściowo zrealizowane przez grono jego uczniów w postaci 3 rozpraw habilitacyjnych i 7 doktorskich poświęconych różnym aspektom psychoz schizofrenicznych. Badania nad schizofrenią są w Klinice lubelskiej prowadzone w sposób ciągły.

Zainteresowania naukowe Profesora obejmowały także schorzenia afektywne. Prowadząc studia nad endogennymi zespołami depresyjnymi opisał zmiany zachodzące u chorych po ustąpieniu psychozy. Poglębiając badania nad depresjami inwolucyjnymi Profesor zajął się bliżej problematyką odrębności psychologicznej tego okresu życia dając oryginalny opis tworzących się tzw. postaw inwolucyjnych, których znajomość jest niezbędna w diagnozie schorzeń psychicznych przełomu klimakterycznego.

Trzecią grupę zainteresowań klinicznych Profesora Kaczyńskiego stanowiły przewlekłe nerwice. Efektem prowadzonych badań jest oryginalny opis zagrażającej śmiercią samobójczą dwuetapowej reakcji rezygnacyjnej.

Profesor Mieczysław Kaczyński był wybitnym naukowcem, sprawnym organizatorem leczenia psychiatrycznego i wspaniałym dydaktykiem. W lubelskiej Akademii Medycznej pełnił funkcje prodziekana, później prorektora. Uzyskał tytuł profesora zwyczajnego. Był członkiem wielu Towarzystw i Rad Naukowych. W 1963 r. organizował w Lublinie XXVIII Naukowy Zjazd Psychiatrów Polskich. Odznaczony dwukrotnie Orderem Polonia Restituta, wyróżniany odznakami: Za Wzorową Pracę w Służbie Zdrowia, Za Zasługi dla Lublina, Za Zasługi dla Woj. Lubelskiego.

W 1971 roku Profesor przeszedł na emeryturę i wkrótce, wraz z żoną Romaną, wyjechał do przebywających w USA córki i syna. Był do końca aktywny i służył ludziom. Zmarł nagle w dniu 27 kwietnia 1985 roku i został pochowany w Kennewick w stanie Washington.

W 1991 r. została założona Fundacja im. Prof. M. Kaczyńskiego, której celem jest promowanie rozwoju polskiej psychiatrii.

WYKAZ PUBLIKACJI

Profesora Mieczysława Kaczyńskiego

Profesor był autorem lub współautorem 37 wymienionych niżej prac naukowych:

- Objaw Rossolimo w chorobach wewnętrznych i chirurgicznych. Pol. Gazeta lek. 1935, 7.
- Odruchy podbródkowe u chorych psychicznie. Rocznik Psychiatr. 1935.
- Z cytologii płynu mózgowo-rdzeniowego. Warszawskie Czas. Lek. 1935, 1.
- Cytologie cephalae rachidienne. J. Belg. Neurol. 1936, 2.
- Wahania chronaksji przedsionkowej pod wpływem niektórych środków farmakologicznych. Rocznik Psychiatr. 1936.
- Twórczość literacka w porażeniu postępującym i afazji. Warszawskie Czas. Lek. 1937, 21.
- Przewlekłe psychozy w przebiegu nagminnego zapalenia mózgu. Nowiny Psychiatr. 1937, I/IV.
- Doświadczenia i wyniki leczenia insuliną chorych psychicznie. Rocznik Psychiatr. 1937.
- Recherches sur traitement des maladies mentales par insuline. L'Encephale 1937, 5.
- Psychozy przedstarcze na materiale Kliniki Psychiatrycznej Uniwersytetu Warszawskiego, Rocznik Psychiatr. 1939.
- Znaczenie odruchów warunkowych w psychiatrii. Pol. Tyg. Lek. 1946, 3, 30-33.
- Jan Mazurkiewicz - Człowiek i jego dzieło. Pol. Tyg. Lek. 1947, 1.
- Profesor J. Mazurkiewicz - Twórca nowoczesnej teorii Jacksona. PTP, Warszawa 1948.
- Stosunek polskiej psychiatrii do zbrodni niemieckich w szpitalach psychiatrycznych w Polsce. Rocznik Psychiatr. 1949.
- Wpływ prac Pawłowa na rozwój psychiatrii. Pol. Tyg. Lek. 1949, 43, 3.
- Znaczenie materializmu dialektycznego w rozwoju psychiatrii polskiej. Pol. Tyg. Lek. 1950, 47/48, 1.
- Wstęp psychofizjologiczny J. Mazurkiewicza do teorii Jacksona. Rocznik Psychiatr. 1951.
- Zagadnienie rehabilitacji chorych psychicznie. PZWL, Warszawa 1952.
- Symptomatologia wczesnej schizofrenii. Neurol. Neurochir. Psychiatr. Pol. 1957, 4, 505.
- Reakcje rezygnacyjne w przebiegu nerwic. Neurol. Neurochir. Psychiatr. Pol. 1957, 6, 823.
- Doświadczenia nad leczeniem wczesnej schizofrenii. Pol. Tyg. Lek. 1958, 31, 1.
- Zmiany psychiczne w przebiegu wczesnej leczonej schizofrenii. Pol. Tyg. Lek. 1958, 31, 1.
- Przedmowa do: J. Mazurkiewicz: Wstęp do psychofizjologii normalnej. Tom II. Dyssolucja aktywności korowo-psychicznej. PZWL, Warszawa 1958.
- Snopodobna psychoza reaktywna. Przegl. Lek. 1959, 9.
- Zaburzenia psychiczne i psychozy inwolucyjne (maszynopis rozdziału podręcznika). 1959.
- Badania zespołowe nad wczesną schizofrenią. Annal. UMCS 1959, D, XIV, 24, 233.
- O zmianach charakterologicznych we wczesnej schizofrenii. Neurol. Neurochir. Psychiatr. Pol. 1962, 4, 545.
- Zagadnienia psychiatrii społecznej. PTP, Warszawa 1962.
- Obrzęk płuc w przebiegu objawów abstynencyjnych morfinizmu. Pol. Tyg. Lek. 1964, 28/29, 1111.
- Poziom kwasu sjalinowego, esterazy cholinowej i niektórych elektrolitów we wczesnej i leczonej schizofrenii. Pol. Tyg. Lek. 1964, 28/29, 1074.
- Z badań nad leczeniem haloperidolem przewlekłej prostej schizofrenii. Neurol. Neurochir. Psychiatr. Pol. 1965, 2, 281.
- Poziom adrenolinksydazy we wczesnej schizofrenii. Pol. Tyg. Lek. 1965, 47, 1771.
- Epidemiologia chorób psychicznych. Referat inauguracyjny XXVIII Naukowy Zjazd Psychiatrów Polskich w Lublinie, 1963.
- O dyssolucyjnej psychice elementarnej w przebiegu przewlekłej schizofrenii. Psychiatr. Pol. 1967, 5, 532.
- Zagadnienie zmian psychicznych po zespołach depresyjnych. Pamiętnik XXIX Zjazdu Naukowego Psychiatrów Polskich, Kielce 1967. Wyd. Lublin 1971, 171.
- Z badań nad inwolucją psychiczną człowieka. Annal. UMCS, 1969, D, XIV, 37, 331.
- Prof. dr Jan Mazurkiewicz - Twórca naukowej psychiatrii polskiej. Psychiatr. Pol. 1975, 4, 457.

*Adres: Doc. Janusz Perzyński, Katedra i i Klinika Psychiatrii AM,
ul. Abramowicka 2, 20-442 Lublin.*